

Slovenski dom

Štev. 120.

V Ljubljani, petek 26. maja 1939.

Leto IV

Nemški in italijanski odgovor na vojaško zvezo Anglije in Francije z Rusijo:

Vojaška zveza med Italijo, Nemčijo in - Japonsko?

Rim, 26. maja. m. Italijansko časopisje ostro razpravlja o trojni zvezi med Francijo, Anglijo in Rusijo, ki bo v kratkem sklenjena. Pri pregledu pogajanj med Londonom in Moskvo italijanski listi poudarjajo, da bodo ta pogajanja dejansko končana s porazom Velike Britanije. Po izjavi predsednika Chamberlaina v spodnji zbornici, menijo italijanski krogi, da je sporazum med Londonom in Moskvo gotova stvar. Toda v Italiji že zdaj napovedujejo, da bo odgovor osi Rim-Berlin odločen. Omenjajo svoječasno izjavo Japonske, da ta ne bo ostala brezbrizna ob morebitni angleško-ruski zvezi, tudi tedaj ne, če bi se ta zveza nanašala samo na Evropo. Zato smatrajo za verjetno, da bosta Italija in Nemčija, če pride do francosko-rusko-angleške zveze, razširili medsebojno vojaški pakt tudi na Japonsko in na druge prijateljske države. Tako bi se dosedanj blok 150 milijonov ljudi povečal v blok 300 milijonov ljudi.

V nemških političnih krogih razlagajo izjave, ki sta jih podala angleški in francoski zunanji ministri v Ženevi o angleško-francoskih prizadevanjih, da pride do sklenitve pogodbe s Sovjetsko Rusijo. Pravijo, da je bilo s tem odklonjeno še zadnje vabilo držav osi Rim-Berlin demokratičnim državam za skupno rešitev evropskih vprašanj. Takšno postopanje Francije in Anglije smatrajo tu za nadaljevanje politike obkoljevanja. Z

ozirom na to je treba ugotoviti, da zahodne evropske države ne marajo sodelovati pri delu za evropski mir in reševati pereča vprašanja, od katerih zavisi evropski mir. Zaradi takšnega stališča zahodnih velesil se evropski položaj še dalje poslabšuje. Totalitarne države bodo znale zavzeti stališče tudi proti tej novi akciji obkoljevanja.

London, 26. maja. o. Reuterjev urad je snoči izdal poročilo, v katerem razpravlja o nemških poluradnih ugotovitvah glede sporazuma med Anglijo in Rusijo. Te ugotovitve napovedujejo odločen odgovor Italije in Nemčije. Angleško pol-

uradno poročilo še enkrat poudarja, da so vse obveznosti, ki jih je Anglija sprejela ali jih bo sprejela, samo obrambnega značaja, niso naperjene proti nikomur in bi začele veljati samo v primeru neupravičenega napada na Anglijo ali njene zaveznice. Zaradi tega pri angleških zvezah ne more biti govora o kakih obkoljevalnih načrtih; nasprotno, angleška vlada ne preneha poudarjati, da je nujno treba nekatera važna vprašanja na svetu rešiti mirno, s posvetovanji ter je vedno pripravljena sprejeti glede tega sodelovanja vseh pri-zadetih držav.

Nemški tisk ostro graja Poljake in jih spominja na češkoslovaški zgled

Berlin, 26. maja. o. Vse ostreje pisanje nemških listov zaradi neljubih dogodkov ob poljsko nemški meji, postaja zelo podobno nastopanju nemškega tiska ob lanskim septembrskim dogodkih pred prvo delitvijo Češkoslovaške. Listi tudi sami omenjajo, da je sedanje razmerje med Nemčijo in med Poljsko podobno septembrski krizi. Pod naslovom »Nevarna primerjava« piše neki današnji veliki berlinski dnevnik, da bi bilo za Poljsko zelo nevarno, če bi se hotela dati porabiti kot sedlo, s katerega bi zahodne velesile napadle Nemčijo, kakor je to storila Češkoslovaška. Naj se Poljska ne da zapeljati po raznih vojaških zvezah in obljubah glede pomoči in naj ne izkiva Nemčije z vojaškimi demonstracijami ter s preganjanjem Nemcev na Poljskem. List zaključuje svoj članek z ugotovitvijo, da bi primera med Polj-

ske in Češkoslovaško za zdaj še ne bila umestna, ker govori pet let dobrega prijateljstva z Nemčijo, mora se pa Poljska varovati, da ne bi te nevarne primerjave ustvarila sama z umetnimi sredstvi.

Katovice, 26. maja. AA. Nemški poročevalski urad javlja: Pripadniki nemške nacionalne skupine v Zgornji Šleziji so postali ponovno predmet preganjanj s strani Poljakov. Iz Kolhovic poročajo, da so Poljaki napadli Nemce v štirih hišah, jih prepleli ter razbili pohištvo. Eichendorfsko gimnazijo v mestu Königshütte so že petič napadli Poljaki s kamenjem ter razbili 21 šip. Neupravičene aretacije so na dnevnem redu. Predvsem so bili aretirani naročniki nemških listov. Z motenjem službe božje Nemcev se nadaljuje. V več cerkvah v Zgornji Šleziji so morali ustaviti za nekaj časa službo božjo.

Knez namestnik Pavle govori konjenikom kraljeve garde

Belgrad, 26. maja. Konjoška brigada kraljeve garde je včeraj imela svojo slavo. Slovesnosti se je udeležil tudi Nj. Vel. kralj Peter II, knez namestnik Pavle, namestnik dr. Sanković in Perović, predsednik vlade Cvetković, predsednik senata dr. Korošec, predsednik skupščine Simonović ter skoraj vsi ministri. Kralj Peter je čestital brigadi k slavi. Knez namestnik Pavle se je udeležil slovesnega kosila in imel pri kosilu naslednji nagovor:

»Vesel sem, da mi je bilo tudi letos mogoče ta slovesni dan preživeti z vami. Konjenična brigada je najstarejša edinica naše vojske in obstoji že več kot 100 let. Redkokatera vojska se je proslavila tako zelo v tem kratkem času. Še redkejši primer v svetovni zgodovini pa je, da kaka država svoji vojski toliko dolguje kot Jugoslavija, ki bi je brez nje niti ne bilo. Naša vojska ni zaspala na svojih lavirah. Še dalje bdi nad to državo in bo znala ohraniti, kar si je pridobila. Dvigam to čašo na vaše zdravje. Živelite!»

Velike spremembe v politični ureditvi Turčije

Carigrad, 26. maja. o. Dnevnik »Son Posta« prinaša zanimive podatke o važnih spremembah v turški notranji politiki in v ureditvi države. Načrti za te spremembe bodo sprejeti na letnem zboru turške republikanske ljudske stranke, ki je edina stranka v državi. Kongres se bo začel 29. maja v Ankari. Spremembe kakor jih napoveduje list, kažejo na novo politično ureditev Turčije v dokaj fašistovski avtoritarne smislu. Glavni tajnik stranke bo odšel član vlade z naslovom ministra. Veliki svet stranke bo imenoval 20 poslancev, ki bodo odšli tvorili neodvisno skupino v zbornici. Vodja te skupine in vsi člani bodo med sejem i zbornici prosti vseh dolžnosti, ki jih sicer nalaga poslanecem strankarska disciplina in bodo lahko svobodno govorili in presojali delo stranke ter vlade. Vsem ostalim poslancem bo kritika v parlamentu prepovedana. Važni sklepi bodo sprejeti glede preureditve v organizaciji stranke in glede mladinske vzgoje.

Poljska in Slovaška sta včeraj podpisali sporazum o tujskem prometu.

Srbski kulturni klub za popolen sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci

Belgrad, 26. maja. m. Včeraj je bil v Belgradu občni zbor srbskega kulturnega kluba. Vodil ga je predsednik Slobodan Jovanović. Poročilo o poslovanju Srbskega kulturnega kluba v preteklem letu je podal Cubrilović. Iz njega je razvidno, da ima klub zdaj 5000 članov. Na pobudo Srbskega kulturnega kluba je bila lansko leto ustanovljena Zveza srbskih kulturnih društev. Klub je dalje posvetil posebno pozornost izobrazbi mladine, ki ji je izkazoval svoje podpore. Živahno je deloval tudi gospodarski odsek.

Občni zbor je trajal samo četrt ure ter je bil znova soglasno izvoljen dosedanj odbor.

Na občnem zboru je bila prebrana tudi tale izjava:

»Po pravilih našega kluba mora biti za vsa-

močno srbstvo v močni Jugoslaviji. Naše prvo geslo je delati za združenje sedanjih srbskih društev. To se nam je zdelo mnogo bolj praktično kot pa ustanavljanje nove organizacije. Zveza srbskih kulturnih društev lahko služi za dokaz, da smo bili na dobri poti. Prav tako bi se izvedla tudi združitve naših gospodarskih krogov.

Krepitev narodnega duha je glavna naloga sedanjosti. Zvesti svojemu programu: močno srbstvo v močni Jugoslaviji, smo vedno želeli čim popolnejšega sodelovanja Srbov, Hrvatov in Slovencev v korist naše skupne države, skupnih vzorov in skupnih koristi. Takšno sodelovanje pomeni popolen sporazum Srbov, Hrvatov in Slovencev, sporazum, ki se v sedanjem času ne more izvesti brez poprejšnjega organiziranja vseh teh. Zato smo prepričani, da je zbiranje srbskih narodnih in kulturnih moči najboljši način, da pridemo do rešitve vprašanja o državni ureditvi, ki bi zadovoljila vse Jugoslovane.

Vesti 26. maja

Napovedi ob bližnjem sporazumu med Anglijo, Francijo in Rusijo so naletele na zelo ugoden sprejem v Ameriki. Tam pravijo, da je s tem vojna nevarnost v Evropi odpravljena.

Potopljeno ameriško podmornico »Squalus« bodo po vsestranskem pregledu prihodnji teden začeli dvigati.

Ameriške oblasti so danes prijele voditelja tamošnjih Nemcev Fritz Kuhn zaradi nedovoljene političnega delovanja.

Z nemškimi prostovoljci so odpotovali iz Španije tudi generali Jague, Solchaga, Valino, Alonzo in Martinez. V Nemčijo jih je povabila berlinska vlada.

O obisku holandske kraljice v Belgiji piše glasilo nemškega zunanega ministrstva, da ta obisk priča o odkritosrčnem trudu teh držav za ohranitev nevtralnosti. Nemčija njuno neodvisnost brez pridržka spoštuje. Vse vesti o kakih nemških napadih na Belgijo ali Holandijo so izmišljene in bi rade ti državi spravile v protinemsko fronto.

Novi sovjetski zunanji minister Molotov bo na sedanjem zasedanju rdeče zbornice imel najbrž pomemben govor o sovjetski zunanji politiki.

Novi ruski poslanik Šaranov je včeraj dopotoval v Varšavo in bil takoj po prihodu sprejet pri poljskem zunanjem ministru Becku.

Voditelj čeških fašistov general Gayda je od predsednika republike dr. Hacha zahteval, da mora to vlado spremeniti in njemu dati zunanje ministrstvo.

Angleško vojaško odposlanstvo je dopotovalo na Poljsko in bo imelo z vodstvom poljske armade posvetovanja o sodelovanju obeh armad. Angleški poslanec James je včeraj poslanski zbornici predložil načrt za zakonski odlok, po katerem naj bi vlada zapovedala obvezen zdravniški pregled za vse visoke častnike v vojni mornarici. Zadržati tri leta so namreč trije admirali umrli v službi, šest drugih pa je moralo iti prezgodaj v pokoj zaradi slabega zdravja. V bodoče naj bi napredovali samo popolnoma zdravi častniki.

Predsednik Roosevelt je jetnik raznih skrajnežev, ki bi radi Združene države pognali v vojno diktaturo ter inflacijo. Predsednik, ki obsoja vse diktature, bi ne smel odnehati takim slabim vplivom. Tako je izjavil predsednik mogočnega ameriškega jeklarskega trusta Girdler, ko je včeraj govoril o gospodarski politiki vlade.

V Moskvi so zapeli znanega švicarskega komuniste Fritzta Plattena, ki je bil zaupni prijatelj in pomočnik pokojnega Lenina, ko je ta živel v Švici.

Angleški kralj in kraljica sta se včeraj udeležila velikih ljudskih slavnosti v mestu Moosejaws. Pri slavnosti so nastopili tudi zastopniki slovenskih narodov, bivajočih v Kanadi, v svojih narodnih nošah.

Bojni pas, ki je teklen čez vseučiliško mesto v Madridu in kjer so bili rdeči ter nacionalisti oddaljeni ponekod samo 10 m, so včeraj proglasili za narodni spomenik.

Poldrag milijon mož se je priglasilo v plačano prostovoljsko vojaško službo na Angleškem, odkar je bil sprejet zakon o obvezni vojaški službi.

Važne spremembe glede notranje politike se pripravljajo v Turčiji. Sklepi glede sprememb bodo sprejeti na kongresu republikanske ljudske — edine državne in dovoljene stranke, ki se bo začel 29. maja. Na kongresu bo imel predsednik republike izmet Ineni govor o turški politiki.

Nemške oblasti zavračajo poročila tujih listov, da bi bila narasla voda iz Rena ob poplavi zalila skladišča živeža in streliva v utrjenem pasu ob zahodni meji.

Angleška poslanska zbornica je včeraj potrdila zakon o ustanovitvi ministrstva za vojno prekrbo Anglije.

Nemški izvoz v mesecu aprilu je znašal 437 milijonov mark in je presegal uvoz za 35 milijonov mark. V marcu je prebitek znašal 192 milij. mark. Izvoz je padel zaradi tega, ker veliko evropskih držav zadnje čase ne kupuje toliko nemškega blaga kakor prej. Izvoz v Afriko in Ameriko se ni zmanjšal.

Naš trgovski minister Tomić si je včeraj ogledal razne francoske industrijske naprave v okolici Pariza, med drugim veliko avtomobilsko tovarno Renault. Zvečer se je udeležil slovesne predstave v pariški operi.

Nemški jadralski Schmidt je dosegel nov svetovni rekord s tem, da je preletel z brezmotornim letalom 500 km.

Italijanski zunanji minister grof Ciano je predsedniku vlade Mussoliniju izročil izvirnik vojaške pogodbe, ki sta jo Nemčija in Italija podpisali v Berlinu.

Odpor proti japonskemu sodelovanju z Italijo in Nemčijo

London, 26. maja. o. Angleški listi razpravljajo o položaju na Daljnem vzhodu in navajajo stvarne dokaze za to, da imajo Japonci na Kitajskem vedno več težav. Zunanje težkoče stopnjujejo razcepjenost v japonskih vodilnih krogih glede vojaške in zunanje politike. Teonejšo zvezo z Italijo in Nemčijo proti Angliji in Franciji ter Ameriki zagovarja samo vodstvo kopne vojske; mornarica ter trgovski, industrijski in finančni krogi pa nasprotujejo sodelovanju s tema državama. Ti opirajo svoje stališče na dejstvo, da dajeja Amerika in Anglija japonski industriji 60% vseh surovin. Če bi se te dobave ustavile — kar bi se ob resni napetosti takoj zgodilo — je japonsko gospodarstvo in s njim tudi vsa moč japonske države na tleh. Omenjeni krogi so prepričani, da se s popustljivostjo Anglije, Francije in Amerike ne gre igrati. To se je pokazalo pri odločnem nastopu teh držav ob japonski zasedbi otoka Kulangsua, ko so Anglija, Francija in Amerika na zaedbo takoj odgovorile z vojaškimi ukrepi. Japonska mora torej gledati na svoje koristi, ne pa se žrtvovati zaradi sporov, ki jih bodo obravnavale med sabo evropske velesile.

Velike podmorniške nesreče od leta 1905 do danes

Potop ameriške podmornice »Squalus«, ki je obležala blizu pristanišča Portsmouth, severno od Newyorka, je zahteval 26 smrtnih žrtv. 33 mornarjev so po dvodnevnih naporih rešili iz podmornice.

Ta podmorniška nesreča, ki je prilikala v epomin, kako je to strašno orožje nevarno tudi za tiste, ki ga uporabljajo, spada med velike nesreče te vrste v zgodovini podmornic. Statistika kaže, da so pri 25 potopih samo enkrat rešili vso posadko: leta 1921. ko se je pogreznila angleška podmornica »K-15«.

Glavne nesreče so bile naslednje:

Francoske podmornice:

»Farfadet« 6. julija 1905, Bizerta, 14 mrtvih.

»Lutin« 16. oktobra 1906, Bizerta, 16 mrtvih.

»Pluviose« 26. maja 1910, Calas, 27 mrtvih.

»Vendemiaire« 8. junija 1912, Cherbourg, 24 mrtvih.

»Ondine« 3. oktobra 1928, Vigo, 43 mrtvih.

»Promethee« 7. julija 1932, Cherbourg, 62 mrtvih.

Angleške podmornice:

»A-8«, Devonport 8. junija 1905, 14 žrtv.

»G-11«, 15. julija 1909, 13 mrtvih.

»A-3« 9. februarja 1912, 14 mrtvih.

»Kap-15« 1921, vsa posadka rešena.

»K-5« 1921, 57 mrtvih.

»H-42« Gibraltar 1922, 26 mrtvih.

»L-24« 1924, 43 mrtvih.

»M-1« 1925, 68 mrtvih.

»H-29« 1926, 6 mrtvih.

»H-47«, ki se je zadela v »L-12«, 6 in 24 mrtvih.

»Poseidon« 1931, 20 mrtvih.

Podmornice raznih držav:

»Kampbala« (rueka) 12. junija 1909, 20 mrtvih.

»6« (japonska) 16. apr. 1910, 14 mrtvih.

»U« (nemška), Kiel, 17. januarja 1911, trije mrtvi.

»R-6« (ameriška), 27. septembra 1921, 10 mrtvih.

»42« (japonska), 19. marca 1924, 18 mrtvih.

»S-4« (ameriška), 17. decembra 1927, 40 mrtvih.

»F-14« (italijanska), 8. avgusta 1928, 27 mrtvih.

»B-13« (sovjetska), 25. julija 1935, 55 mrtvih.

Portsmouth, 26. maja. Rešeni pomožni mehanik Mans, ki je zaprl železna vrata v podmornici ter rešil s tem življenje 33 članov posadke, pripoveduje o tem dogodku takole:

»Vrata sem že skoraj popolnoma zaprl, ko sem slišal krike svojih tovarišev. Popustil sem še enkrat ter omogočil, da se je okoli vrata rešilo, še pet tovarišev. Toda voda je vdirla stalno hitreje. Zavedajoč se, da zavisi življenje večine tovarišev od tega, da zaprem vrata, sem jih hitro zaprl, čeprav sem vedel, da bodo našli tovariši, ki so ostali na drugi strani vrat, gotovo smrt.

Poveljnik »Squalusa«, poročnik Naquen, se je izrazil nad vse pohvalno o vedenju posadke, češ da je bilo vzorno. Dodal je, da je moralo onih 26 mož, ki so bili v drugem delu podmornice, najti takoj smrt pod ledenim pritiskom vode. Ker se je podmornica nagnila za 30 stopinj, je to dokaz, da je morala drugi del podmornice napolniti takoj voda.

Ljubljana od včera do danes

Kako sveže in prijetno je bilo včerajšnje do-poldne! Sonce je veselo sijalo, na severu so blešale še močno zasnežene gore, imenično vreme je vse ljudi napeljevalo k dobri volji in podjetnosti. Tudi popoldne je bilo še prav lepo, čeprav so se tu pa tam začeli kazati spet oblaki. Proti večeru pa se je nebo pomaloma zamrenilo in v zgodnjih nočnih urah je bilo že kar dobera oblačno. Marsi-ko je zaspal z mislijo, da se bo jutraj spet zbudil v meglen, deževen dan. To se sicer ni zgodilo, toda jutro tudi kljub temu ni bilo prav nič veselo. Ključno je posiljalo sonce na zamrenjenem, čada-tem nebu, kjer se drobna plast oblakov niza k drugi in tretji v gost zastor, ki nam bo verjetno spet pokvaril praznike. O Binkoštih se sploh rado zgo-di, da je en dan lep, drugi pa pust in deževen. Menili smo, da bo o letošnjih binkoštnih praznikih kaj drugače: ves mesec je bilo dežja več ko dovolj, včeraj pa se je po dolgih, dolgih nepošastnih dneh končno zvedrilo. Mnogo obetajoč napoved lepega vremena za praznike smo že gledali v tej nenadni sprevedritvi. Pa ne vemo kako bo: danes vsekakor prav nič ne kaže, da bi bili prazniki lepi.

Težka prometna nesreča

Včeraj nekaj minut pred enajsto uro dopoldne so se reševalci izpred Mestnega doma odpeljali pred Hipotekarno banko. Velika množica radovednega občinstva se je tam nabrala okrog kraja, kjer se je zgodila huda prometna nesreča. Na asfaltu je ležal mlad fant v mlaki krvi. Bil je nezavesten. Reševalci so ljudi nemudoma razgrnili ter pone-srečenca naložili na avtomobil in ga odpeljali v ljubljansko bolnišnico.

Približno ob tridesetih na enajst se je po Dalma-tinovi ulici z veliko naglase pripeljal od hotela Strukelj navzgor petindvajsetletni mizarski pomoč-nik Albin Jamnikar, ki stanuje na Sv. Petra cesti št. 49 ter je uslužben pri podjetju Dragotina Hr-barja na Zaloški cesti. Od franciškanske cerkve navzgor pa je privozil s svojim avtomobilom inž. Ivan Salazs iz Krškega. Na križišču, prav pred Hipotekarno banko, se je Jamnikar s svojim ko-lesom z vso silo zaletel v Salazsov avtomobil. Sune-k ga je vrgel s sedla; priletel je z glavo z vso silo na rob pločnika, kjer je obležal nezavesten v krvi.

Nemudoma so prihiteli ljudje, ki so ga dvig-nili ter mu nudili prvo pomoč. Takoj pa je pri-peljal tudi reševalni avtomobil reševalce, ki so Jamnikarja prepeljali v bolnišnico. Tam so zdrav-

niki ugotovili, da je pri padcu dobil težke poškod-be na glavi in pretres možganov.

Zdi se, da je to težko nesrečo zakrivilo ne-rodno naključje. Na križiščih, ki so tako košljiva kakor je to, je potrebna zlasti ob času živahnej-šega prometa izredna previdnost, sicer je nesreča takoj tu.

Zdravniki upajo, da bodo Jamnikarju rešili življenje.

Reševalci so včeraj vsega skupaj opravili devet voženj. Med drugim so z glavnega kolodvora od-peljali v bolnišnico delavčevno ženo Alojzijo Suš-melj, ki si je bila zlomila nogo. Pripeljala se je na ljubljansko postajo iz Logatca.

V bolnišnico pa so iz Trdinove ulice odpeljali tudi laborantko. Eno Bratkovičevno, ki stanuje v Slomškovi ulici. Bratkovičeva se je po nesreči za-letela s kolesom, padla in se poškodovala na nogi.

Precej obiska v bolnišnici

V ljubljansko bolnišnico so včeraj pripeljali nekaj novih poškodovancev:

Miklavčič Marija, zasebnica iz Škofje Loke,

je padla in si zlomila roko,

Hil delavca z Brda (tam, kjer je opekarna),

Škopen Jožefa, je padla z lestve in si zlomila roko.

Lojze Pogacar, sin železničarja iz Ljubljane,

je po nesreči bos stopil na črepanje ter se porezal po nogah.

Ključavničarskemu pomočniku v Tržiški pre-dilnici Kristjanu Perku je pri delu padel drobec železa v oko.

Pri gašenju požara se je opekla hči posestnika Albiča v Potoku v Tuhinjski dolini Ivanika.

Prav tako se je pri gašenju požara opekla tudi Vrtačič Cecilija iz Perovega.

Dijak Srednje tehnične šole v Ljubljani Rmave Franc je padel ter si zlomil roko.

Zgodaj jutraj že začnajo delati

Delavci, ki odlagajo svoja kolesa večinoma tam na Galusovem nabrežju. Brž oživi Mestni in Stari trg. Naglo gre delo izpod rok. Grušč je že pokrit s pe-skom, dobro je stisnjen. Zdi se, da na prizorišču kupi peska in drobnih granitnih kock. Vedno nove vlagajo pridne roke; ključavo poje, vedno bolj raste granitni pas po ulici od magistrata navzdol. Višina že dosega lego tračnice, po kateri bodo kmalu spet zdrdrali električni vozovi.

Mislimo več na vzgojo naše delavske mladine!

Kranj, 25. maja.

Človek, ki živi v sedanjem času v večjem in-dustrijskem kraju in ki ne hodi z zaprtimi očmi po svetu, mora uvideti, da javnost pač vse pre-malo misli na vzgojo naše delavske mladine. — Mnogi se sicer zavedajo dejstva, da je današnja mladina hudo pokvarjena, toda menja so, da bo treba pri rešitvi druga važnejša delavska vprašanja, ki se tičejo življenjskega obstoja. — Res-nica je, da mnogi starši, ki žive v bedi in po-manjkanju, izgubijo čut za čast in poštenje in se ne trudijo, da bi dali dobro vzgojo svojim otro-kom; njih glavni cilj je, da se najedjo in da imajo streho. — Toda na splošno se to ne more trditi. V zadnjih letih se je mnogo, storilo za zboljšanje delavskega položaja, naša mladina pa kaže iz leta v leto manj srečne izobrazbe in kul-ture.

V naslednjih vrsticah naj navedem nekaj ža-lostnih primerov, da se bomo vsaj nekoliko za-vedali, kako silno pomanjkljiva je vzgoja naše mladine.

Pred meseci, ko je pokrival Gorenjsko še sneg, se je umro peljal po prometni cesti s smuč-kami okrog 13 let star deček. Kjer se je cesta nagloma navzdol, je kričal nad ljudmi, naj se mu izognejo, da se bo lahko z naglico brez ozira na levo in desno, peljal navzdol. Kaj bi rekel tujec, ko bi videl tako breobzirno početje?

Mlekarica z dežele je v zgodnjih jutranjih urah pripeljala v mesto s kolesom mleko. Mlado dekle je nagovoril okrog 16 let star fant. Dekle je ne meneč se za njegove besede prislonila kolo ob zid in brez besede odšla v hišo. Fant je kratko-malo potegnil iz žepa nož in razrezal gumo na kolesu ter odhitel dalje...

Nekaj mesecev je že minulo od tega, kar so ljudje rešili okrog 14 let starega fanta, ki je ho-tel storiti samomor. Sosedje so pripovedovali, da so temu krivi domači, ki ob vsaki neprijetno-sti govorijo o samomoru!

V noči med sredo in četrtkom je kranjska policija dobila tri 14–15 let stare fante, ki so pravkar vplavljali skozi streho v hišo posestnika g. Strupija na Rupi pri Kranju. Vsi trije Jožeti so doma iz okolice Kranja in so imeli za vlom prav skrbno pripravljen načrt, ki bi se jim go-tovo posrečil, ako ne bi bilo v bližini službujo-čega stražnika. Čim so fante videli stražnika, so hoteli bežati. Dva izmed njih je prestregel straž-nik, tretji pa je ubežal. Na policiji je eden od te triperesne deteljske na vso moč trdil, da ni hotel vlomiti in krašiti. Ko je njegov tovariš vse od-

krilo priznal, kako so mislili priti do hišne bla-gajne, je tudi prvi priznal svojo krivdo. Povedal je, da sta se aretirana Jožeta udeležila vroma na prigovarjanje onega Jožeta, ki je ubežal. Na vprašanje, kaj bo storil dohitnemu Jožetu, ko ga bo srečal, je odgovoril, da ga bo ubil s kolo...

Se mnogo podobnih, vsega obžalovanja vred-nih primerov, bi lahko zapisali iz kronike zad-njega časa. Mislimo pa, da so ti primeri tako kri-čeči in da bi se od njih moral zganiti vsak, ki mu je količkar mar dobro ime našega naroda. Ne trdimo, da ni v tem oziru nič storjenega. Neka-tere organizacije so se z velikim idealizmom vr-gle na delo za dobro vzgojo naše mladine. Pose-bej moramo omeniti velik trud, ki ga na to polje vlaga Vincencijeva konferenca tako v Kranju ka-kor v Trzinu. Najbolj zapuščenim otrokom daje ta dobrodelna ustanova kruh in najboljšo vzgojo in stori s tem tako veliko poslanstvo, da ga ni-koli ne bomo mogli prav ceniti, če žal da so nje-na denarna sredstva z ozirom na tako velik delo-terog premajhna.

Največ kriminalnih tipov dajejo razne dru-zine, ki zmlada puščajo svoje otroke v evet in ne-izprošno zabavajo od njih, da jim morajo prinesti denarja. Starši nečesto oddati otrok v kak za-vod, ker hočejo, da bi jih otroci preživljali. Na take otroke bi morali biti v šoli mnogo bolj po-zorni in jim posvečati vso skrb. Zavedati bi se morali, kako veliko breme posameznikov in dr-žave so slabo vzgojeni otroci. Javna oblastva bodo v prihodnje morala misliti na to, da je cenejše dajati otrokom, ki doraščajo brez vzgoje in se ob etarših celo pohujšujejo, nekaj let oskrbovanja v zavodih, kakor pa imeti s takimi ljudmi večno nadlogo in stroške.

Samarijanski odsek Rdečega križa poziva vse bolničarje in bolničarke na stogo obvezni sestanek, ki bo v petek 26. maja ob 19.15 na liceju na Blei-weisovi cesti. — Načelstva.

Kopalski zdraviljenje vojnih invalidov se bo letos vršilo v Dolenjskih toplicah pri Novem me-stu. Zdraviljenje se bo pričelo v začetku meseca julija letos. Prošnje je vložiti čim prej. Navodila in pojasnila prejmejo vojni invalidi v občinskih uradih, pri okrajnih glavarstvih, mestnih poglavar-stvih in pri oddelku za socialno politiko in narod-no zdravje kraljevske banske uprave.

Davi je umrl v Zapogah župnik g. Ivan Franke. R. I. P.

Naše železnice in železniško osebje

Največji dohodki v ljubljanski direkciji, ki ima zato najmanj osebja

Ljubljana, 12. maja.

Gospodarsko stanje železnice se najbolj izraža v številkah. Da bi podala čim jasnejši pregled naših železnic v državi, je uprava Združenja ju-goslovanskih narodnih železničarjev in brodarjev v Ljubljani izdala brošuro: »Jugoslovanske želez-nice v eliki, številki in besedi«. Na podlagi te bro-šure si lahko ustvarimo jasno sliko razmerja že-lezniškega omrežja, prometa, osebja in stvarnih potreb na področju naše ljubljanske direkcije ter na področjih ostalih direkcij v državi.

Železniški promet raste od juga in jugovzhoda proti severu in severozapadu. Po tem se da zaklju-čiti, da je obseg prometa največji v stiku z Osrednjo Evropo, to je ob mejah sosednjih držav: Italije, Nemčije in Madžarske, dočim je iz države proti morju in nasprotno manjši. Zgoščevanje prometa proti severozapadu je pripisati sledečim dejstvom:

1. gospodarsko življenje je v severozapadnih krajih bolj razvito nego v južnih in jugovzhodnih pokrajinah in
2. izvoz iz vse države je usmerjen v glavnem proti severozapadu, to je v smeri proti Osrednji Evropi (Italija, Švica, Francija, Nemčija).
3. Izvozu, uvozu in notranjemu prometu Ju-goslavije se pridružijo še tranzitni promet Osrednje Evrope z ostalimi balkanskimi državami. More se reči, da prevladuje v Jugoslaviji suhozemni pro-met in da je manjši del vezan na morje. Nerazvi-tost pomorskega prometa je pripisati:

1. nerazvitost morske plovbe,
2. neugodnim prometnim vezem med prista-nišči in industrijskimi pokrajinami,
3. mladosti obstoječih železniških zvez z mor-jem,
4. nerazviti izmenjavi gospodarskih dobrin s prekomorskimi deželami in
5. razmeroma primitivnemu gospodarstvu v večini pokrajin Jugoslavije.

Pregled obremenitve in storilnosti i prog in osebja nam pokaže, da je po številu uslužbencev najmočnejša belgrajska direkcija (15.605 uslužben-cev), a najšibkejša ljubljanska direkcija (9.578 uslužbencev), ostale direkcije pa med obema skrajnostima. Iz tega bi se dalo sklepati, da je belgrajska direkcija po storilnosti najizdatnejša, ljubljanska pa najslabša. Tak sklep pa je seveda enostranski in krivichen. Pa številu uslužbencev na 1 km proge je ljubljanska direkcija na prvem mestu (8,5), subotična na zadnjem (4,8), belgrajska (6,7), zagrebška (6,7). Zdi se, kakor da ima ljubljanska direkcija preveč uslužbencev, druge pa premalo. Iz državne povprečnosti 6,5 uslužbencev na 1 km se napačno sklepa, da imajo vse direk-cije, razen subotične, preveč osebja. Imeti pa moramo pred očmi, da se mora število uslužben-cev ravnati po obsegu specifičnega prometa in do-nosne storilnosti. Specifična dotacija osebja je od-visna od gostote in značaja prometa. Proge z iz-datnim prometom morajo imeti sorazmerno večje število osebja na 1 km, kakor pa malofrekventi-rane proge v gospodarsko nerazvitih in zemljepis-no manj izpostavljenih pokrajinah.

Število potnikov je prvi dokaz o visoki aktiv-nosti prog ljubljanske direkcije. Čeprav je dolžina prog te direkcije najmanjša, je število odpravlje-nih potnikov največje, kar pomeni visoko gospo-darsko aktivnost. V ljubljanski direkciji znaša število potnikov 12.680.440 na leto, na 1 km 11.050 potnikov in na enega uslužbenca 1325 potnikov, dolžina prog te direkcije je 1146 km. Iz tega vi-dimo ogromno preobremenjenost, zlasti uslužben-cev. Po drugih direkcijah je stanje sledeče: Bel-grad 9.239.390 potnikov, na 1 km 3.980, na usluž-benca 592, dolž. prog 2318 km, Zagreb 12.616.930, 5720, 854, dolž. prog 2212 km, Subotica 12.314.990, 5480, 1118, prog 2292 km. Sarajevska direkcija daleč zaostaja. Vidimo, da Slovenija daleč prekaša vse ostale pokrajine. Potovanj na enega prebi-valca pride v Sloveniji 10,5, Zagreb 2,5, Belgrad 3,3, Subotica 6,2, Sarajevo 2,4. Pripomniti je še, da je v Sloveniji še mnogo pokrajin, ki nimajo nobenih železniških zvez, a bi jih zelo potrebo-vale. To so predvsem Krško polje, Bizeljsko, Tu-hinjska dolina in več drugih. Proge v vseh teh po-krajinah bi bile najmanj toliko izkoriščane, da bi dosegle najmanj državno povprečnost, to je okoli 5.000 potnikov na 1 km v enem letu.

Iz primerjave številke za posamezne direkcije med seboj, kakor tudi napram državni povpreč-nosti (6,5 uslužbencev na 1 km) se vidi, kako vi-soko je izkoriščen aparat v ljubljanski direkciji in da so železničarji te direkcije veliko bolj obremenjeni kot drugod. Posebno nizko so obre-menjeni uslužbenci v sarajevski in belgrajski di-rekciji. Jasno je, da so vse pritožbe glede pre-obremenitve osebja močno upravičene in skrajno stvarne, ter da je treba v ljubljanski direkciji šte-vilo uslužbencev povišati, ker osebje si od samih pohval in priznanj, ki jih za svojo veliko delavnost brez dvoma zasluži, ne zna več pomagati.

Koliko potujejo

V ljubljanski oblasti potujejo potniki na raz-meroma kratke razdalje, v vseh drugih oblasteh na mnogo večje. Iz tega se da sklepati, da je vse življenje ljudstva v ljubljanski oblasti močno osre-

dotočeno na mnoga središča, ki so razmeroma go-eta po posameznih krajih. V ostalih pokrajinah države, posebno v malo obljudenih in gospodar-sko nerazvitih predelih so pa življenjska središča redka in zaradi tega tudi posamezna potovanja daljša. Največ se potuje v Vojvodini in Sloveniji.

Glede obremenitve in izkoriščenosti osebja z brutotonskim prometom je na prvem mestu za-grebška direkcija 306–1000 britkm na enega uslužbenca, takoj za njo z malo razliko ljubljans-ka, subotična in ostale. Zopet ista pesem: pre-obremenjenost, dočim sta belgrajska in sarajevska oblast pod povprečnostjo, iz česar sledi, da usluž-benci niso enakomerno obremenjeni in ne enako izkoriščani. Osebni in tovarni promet sta najmočnejša na železnici ljubljanske direkcije, računa-joč specifično izkoriščenost posameznih kilome-trov prog. Prav bi torej bilo, da se obremenitev uslužbencev izenači.

Dohodki v številkah

Najpopolnejša slika o aktivnosti ljubljanske di-rekcije si ustvarimo tukaj, ker to je — denar, to-re absolutna pridobitnost. Državna povprečnost na 1 km znaša 210.000 din dohodkov. Ljubljana ima 350.000 din ali 66,7% več dohodkov na 1 km, Zagreb 21,4%, vse ostale proge pa so pasivne in to najbolj v belgrajski oblasti (–29,5%). Državna povprečnost vseh transportnih dohodkov znaša 32.000 din na enega uslužbenca. Razlika napram temu pa znaša v ljubljanski oblasti 31,2% več, to je, na uslužbenca odpade 42.000 din dohodkov. Za isto številko, ko je Ljubljana aktivna, je Belgrad pasiven. Sarajevo je tudi pasivno, ostali oblasti sta aktivni. V Ljubljani je 31,5% premalo usluž-bencev, v Belgradu pa toliko preveč in Sarajevu tudi za 21,7% preveč.

Končno še to: aktivne proge podpirajo iz svo-jih dohodkov pasivne. Je to delno pravilno. Ven-dar pa smo mnenja, da se tistemu, ki dela in ga-ra, podeli tisto, kar zasluži in mu po delavnosti gre.

85 letni starček skočil v Sa-vinjo Tovarj, ki ga je hotel rešiti, utonil z njim vred

Celje, dne 25. maja 1939.

Danes okrog pol treh popoldne je Petrovče vznemirila vest o samomoru 85 letnega železniške-ga upokojenca Oblaka Edmunda iz Petrovč. Oblak je živel s svojo ženo v prijazni hišici ob skromni pokojini, vendar srečno in zadovoljen. Zaradi sta-rosti pa je duševno in telesno oslabil in postal živčno precej razravan. Zadnji čas je moral ostati v bolniški postelji. Danes popoldne pa je izrazil priliko, ko je bil nekaj časa sam, da je vstal, se oblekel in se spazil iz hiše k Savinji ter se v obupu in najbrž v duševni zmedenosti pognal s petrovškega mostu v valove narasle Savinje. Klo-buk in suknjič je odločil na mostu. Ob Savinji se je med tem časom sprehal njegov tovariš 60 letni Melhior Fabjan, prav tako železniški upokojenec. Ko je videl obupno dejanje, se je pognal za Obla-kom v Savinjo in ga skušal rešiti. Ker pa je Sa-vinja zaradi zadnjega dežja precej velika in de-roča, je starček omagal in utonil. Truplo Oblaka Edmunda so že v Petrovčah potegnili iz vode, Fabjanovo truplo pa je Savinja odnesla naprej in ga doslej še niso našli.

Smrtna nesreča na Smarski cesti

Ljubljana, 26. maja.

Danes jutraj ob 8 se je na Smarski cesti zgodila smrtna nesreča. Čez cesto je šla 79-letna preužitkarica Marn Marija, ki stanuje v Jaršah ob Savi št. 16, mimo pa je prav v tem trenutku privozil Zornov avtomobil iz Šiške. Voznik je si-ecer dajal znamenja, zdi se pa, da je bila ženica nekoliko naglušna, in je znamenja preslišala. Av-tomobil je Marnovo podrl in povozil ter je bila, ko so na kraj sam prispeli reševalci ljubljanske reševalne postaje, že mrtva.

Sport v zadnji minuti

Henry Armstrong je snoči v Haringayski areni v Londonu premagal po izredno lepi borbi v boju za naslov svetovnega boksaškega prvaka v kate-goriji welter Angleža Rodericka. Armstrong je bil pri tehtanju težak 135,5 funtov, Roderick pa 145 funtov, zato je Armstrongova zmaga še pomembnejša, kajti dobil jo je proti težjemu nasprotniku.

Do velike senzacije je prišlo v newyorškem Madison Square Gardenu, kjer je Davey Day pred 12.000 gledalci s knock-outom v osmi rundi pre-magal v Ameriki izredno popularnega Pedra Mon-taneza. V tej tekmi je veljal Montanez za velikega favorita ter so se tudi stave v ogromni večini glasilje nanj.

V Newyorku je Roy Lazer v desetih rundah po točkah premagal črnca Leroyja Haynesa.

Hervey Allen

Antonio Adverso, cesarjev pustolovec

Medved je bil do obeh tako dober, kakor je bil mogel. Toda sam sebi se je moral smejati, ko je videl s kakšno težavo lahko posnema primer ponižnosti brata Françoisa.

Starki sta med tem postali spet debeli in veseli. Zdelo se je, da lahko živita še sto let. Pomladi sta hodila nabirat koreninice in jagode. To je bilo zanje in za njihove gospoda medveda velika živ-ljenska izprememba. Kajti na nesrečo je bila še vedno neka zveza med večnimi lovišči in med zemeljskimi lovišči zunaj v ravnini.

In tako se je zgodilo nekega dne v mesecu maju, da je videl vrač medvedjega rodu duh svoje prababice, ki je na gorskem po-bočju iskala kosti. Izrazil je razumljiv dvom o njeni smrti in o zgodbi z medvedom. Vrnil se je k svojemu rodu in vprašal duhove za svet. Posledica tega je bila dokončna smrt obeh starih žensk in ujetje medveda.

Samo Simba je ušel. Od daleč je sledil Antoniu. Indijanske pse, ki so ga ponoči zavohali na preriji, je obgrizel do smrti. Bil je ranjen in se je moral hraniti z odpadki.

Antoniu samemu ni bilo mnogo bolje. Samo v božji podobi lahko pade človek tako globoko.

Antonija so v njegovi medvedji obleki tako kakor je bil ujet, kot dobrega duha medvedjega rodu, zaprli v najboljši šotor. Vsak pred-met iz njegove voline so skrbno vzeli s seboj vse, razen obeh starih žensk, ki so jih ubili in pustili ležati na tleh. Ko je odšel ves rod naprej, da bi zasledoval bivole, kar se je zgodilo vsakih nekaj dni, so vso vsebino šotora, ki je predstavljal svetišče, naložili na ponjia in na neke vrsto nosilnico, ki jo je poni vlekel za seboj. Za nosilnico je šel dobi duh na povodu iz konjske žime. To je trajalo tri mesece. Končno so prišli do divje stepe Kali, kjer je izviralo več rek, ki so se stekale v Rio Grande. Bivoli so odšli še dalje proti jugu do bogatih pašnikov, kjer so jih pa na drugi strani zasledovali Indijanci na konjih.

181

Prodiranje Indijancev proti jugu je na nekem določenem kraju puščave Kali vzbudilo veliko zanimanje za španske vojaške oblasti v novi Španiji. Te niso prav nič nasprotovale, da bi divji rodovi lo-vili divje bivole, toda njihovi konjski polk so jim nudili prav obšuten odpor, ko so začeli prodirati proti Texasu in začeli dražiti na velikih posestvih in v vaseh okoli misijonske postaje dobro oskrbovane črede goveje živine.

In tako se je zgodilo, da je bil medvedji rod zaradi važnega spo-ročila njihovega mogočnega očeta — španskega kralja — na svojem pohodu na severni strani »Grenke reke«¹ zaustavljen. Sporočilo je bilo kratko in jedrnat in je vsebovalo samo dve točki. Prva je bila klopotača polna strelnega smodnika in druga zopet klopotača, ki je poginila zaradi svinčenk. To sporočilo je prinesel nek vitez in položil obe kači glavarju v naročje.

Nato se je zopet vrnil v svoje taborišče na drugi strani reke, kjer so ga smatrali za noreca, ker je zatrjeval, da je v indijanskem taborišču medved, ki ga je nagovoril španski in, ki je trdil, da je kristijan.

Antonio je imel skozi razpoko dobro zadržanih vrat svojega šotora pregled na taboriščno ulico Indijancev, kjer so imeli posvet o klopotačah. Nekateri mlajši so bili mnenja, naj se za sporočilo sploh ne menijo, drugi starejši pa so vztrajali pri tem, da se obrnejo in vrnejo nazaj v severne prerije. Nato je vrač začel plesati in se tako pripravil na pogovor z medvedom. Ples je trajal ure dolgo. Ljudem, ki so stali naokoli in pleskali, sta se pridružili tudi obe ženski, ki sta sicer stražili Antonio.

Vročina v šotoru je bila neznosna. Antonio se je brezmejno potil, zašit v svojo medvedjo kožo in je bil ves obgrizen od bolh. Pozno popoldne je nenadoma zaslišal Simbov lovski lajež. Glas je prihajal od one strani reke in je bil jasen, ter čist kakor nekoč v starih dneh. Pes je gotovo našel kako staro sled. Njegov lajež je odmeval, kakor da je zavohal leva. Na taboriščni ulici so še vedno plesali.

Antonio se je dvignil, vzel sekirko, prekal medvedjo kožo od vratu do trebuha in stopil iz kože. Nato si je privezal svojo kožno vrečico okoli vratu, se stisnil pri zadnjem delu šotora ven in se spazil po pol milje dolgi strmini, ki se je spuščala do reke.

V posušenem rečnem rokavu se je skril in šel nekaj časa po

njem naprej. Simba je še vedno lajal pri svoji sledi. Sedaj k njemu! Se enkrat lovit in biti prost! Se nekaj minut, da bi ga nekdo videl. Prisluškoval je v nekem trnjem grmičju; zgoraj so še vedno plesali. Pred seboj je lahko videl španske straže na drugi strani reke.

Kam naj gre? V divjino? Nazaj v Španijo?

Nenadoma se je pasji glas izpremenil v divje lajanje. Zdelo se je, da je Simba udrl v španski tabor. Straže so streljale. Antonio je skočil pokonci in stekel. Ko je planil v reko, je zaslišal zgoraj pri šotorih strahovito kričanje. Bog je izginil! Mož v reki je plaval kakor blazen proti španskemu taboru, ki je bil tik pred njim. Voda je izplaknila iz njegovega telesa umazanost večmesečnega božanstva. Antonio se je čutil kakor prorejen. Njegovi dolgi zlati lasje so vihrali v vetru, ko je plezal po bregu navzgor.

Simba je z leti že skoraj čisto oslepel. Podnevi se je skrival, ponoči pa je sledil Antonijevi sledi. V indijansko taborišče si ni upal. Od časa do časa se je razlegel njegov glas v divjini. Prehranjeval se je slabo s plenom, ki ga je naložil. Bil je izčrpan; z njim je šlo proti koncu. Sestradan in ves zmeden od obupa je sledil samo še znanemu vonju svojega gospodarja. To je bilo edino, kar ga je še gnalo naprej. Ta vonj je bil sled njegovega boga, ki ga ni mogel zgrešiti, pa tudi če bi vodila v revščino. Njegovega glasu ni slišal več.

Spomin tega ogromnega psa so bili samo vonji devetnajstih let. Ko mu je opesal vid in je šum slišal le slabo, je živel samo s svojim nosom. Ta ga ni varal nikdar in nobeno njegovo sporočilo ga ni presenetilo. Karkoli bi se morda ljudem zdelo neverjetno; toda, kar je Simba zavohal, je spoznal in vedel, da je pravilno.

Zanj tudi ni bilo presenečenja, ko je nenadoma sredi popoldneva nekje v ameriški preriji zavohal sled, ki jo je pred leti izgubil v Španiji. Njegov nos jo je enostavno zaznal; sled je vodila naprej. Bila je sled malega moža, ki mu je nekaj pred madridskimi vrati padel na tla njegov klobuk — na klobuku je bila Juanova kri. Simba je takoj nadaljeval z lovom, ki ga je moral takrat prekiniti.

Ko je Antonio pripeljal na breg, je bil lov že proti koncu. Z glasnim tulenjem je Simba planil v taborišče. Na koncu taboriščne ulice je sedel v senci zračnega šotorskega krila »maček«, ki ga je slišal in planil pokonci. Njegova brada se je najezila od groze.

Od tu in tam

Predsednik HSS dr. Vladko Maček se že od ponedeljka nahaja na zdravilju v Rogški Slatini, kjer je reden vsakoleten gost. Po napovedih časopisa bo ostal dr. Maček v Rogški Slatini tri tedne. Skoraj vsak dan ga obiskujejo njegovi politični sodelavci in drugi. Včeraj se je pri njem zglasil poslanec zemljoradniške stranke dr. Čubrilo. Dr. Čubrilo je iz Rogške Slatine odpotoval naravnost v Beograd.

Proti gojenju trte šmarnice se je začela borba v hrvaških krajih. Strokovnjaki so ugotovili, da pitje vina, v katerem je tudi šmarnica, povzroča pri ljudeh besnenje, kar ima za posledico veliko spopadov in pobojev. Ugotovljeno je bilo, da odpade na kraje, kjer ljudje pijejo šmarnico, okrog 70% vseh pobojev in krvavih zločinov. Zgodnja leta so taka vina sicer izginila iz gostiln in pivnic, ker je nadzorstvo možno, pač pa se na debelo pije v zidnicah in pri vinogradniških družinah doma.

Krasen uspeh je imela na belgajskem festivalu s svojimi narodnimi pesmi in igrami tudi skupina fantov in deklet iz Metlike. Metličani so nastopili v sredo zvečer. Skupina deklet in fantov je zaplesala metliško kolo, trden most in rešetca, a skupina fantov sama je pokazala »Kurji boj« in »Stolpe«. Publika je nastopajočce nagradila z navdušenim ploskanjem. Belgajsko časopisje poudarja v zvezi s tem nastopom, da je ena izmed Metličank nosila narodno nošo, v kateri je njena stara mati pred 60 leti bila sprejeta na dunajskem cesarskem dvoru.

Pol milijona državne podpore, ki se bo vsako leto povečala za 100.000 dinarjev, je podelila vlada belgajskemu zavodu Nikole Tesle. Zavod je bil ustanovljen že pred leti z nalogo, da bo organiziral v naši državi obširnejše znanstveno delo in raziskovanje na polju elektrike ter nadziral obenem tudi električni in radio material v naši državi. Prvih dvajset rednih članov instituta bo imenoval prosvetni minister iz vrst najbolj znanih strokovnjakov za elektrotehniko. Zavod bo izdal tudi svoj znanstveni časopis. Vsako drugo leto bo zavod podelil zlato kolajno Nikole Tesle kakemu domačemu ali tujemu strokovnjaku za elektrotehniko. Končno so člani zavoda sprožili predlog, da bi se vse jugoslovanske radijske postaje imenovala po velikem izumitelju Tesli.

Samico morskoga psa sta ujeta v mreže dva dubrovniška ribiča na odprtem morju. Ko sta hotela potegniti nastavljeni mreže, sta začutila, da se v njih nahaja nekaj izredno težkega. Kmalu pa sta opazila, da je v mreži morski pes. Zaradi prevelike teže si ga nista upala potegniti na ladjo, zato sta ga pa začela tolči po glavi z vesli. Dvo uri sta tolkla, preden sta žival ubila. Toda med tem je samica že vrgla 36 mrtvih mladičev, ki sta jih ribiča vse pobrala in prepeljala v Dubrovnik, da so jih občudovali letoviščarji.

Zaradi mladega fanta sta si skočili v lase že 55-letna Ruža Jovanović ter 30-letna Draginja Stojanović iz Smedereva. Delavec Radojković je stanoval pri vdovi Ruži, pa je kmalu opazil, da se je žena vani zaljubila. Zmerom ga je zasledovala in oprezovala za njim. Ko pa je Radojkovića dobila v družbi 30-letne Draginje na ulici, je skočila nad njiju in jo zgrabila za lase. Vnel se je pravi boj. Druga drugi sta si razpraskali obraz in se ogrižili, in morda bi bilo še kaj hujšega, če ne bi neki 12-letni deček pritekel s palico in razdvojil erditi Amaconki.

Lastniki gostinskih podjetij, ki so zborovali v Nišu, so se zavzeli za uveljavljanje uredbe, po kateri bodo dobila gostinska podjetja denarna posojila brez obresti, ali pa le z malimi obrestmi. Ta uredba se baje že nahaja v preučevanju v vladi. Odločno pa so se izrekli proti nameri, da bi se izdala uredba za določitev najvišjih cen v gostinskih obratih. Dalje so predlagali, da bi se ustanovila posebna gostinska zbornica.

Gosenična nadloga se je pojavila v okolici Vinokovce ter v mnogih slavonjskih krajih. Koder se gosenice pojavijo, ostane za njimi vse opustošeno. Sadno drevje je večinoma že uničeno. Občine so zaradi tega organizirale akcije za pokončevanje in vpregle v to delo v prvi vrsti šolsko mladino. Da bi bilo kaj uspeha, so razpisale tudi denarne nagrade. Tako dobe otroci za vsakih 100 gosenic po 4 dinarje.

Nevarnega razbojnika Idriza Azirovića so ubili orožniki v okolici Pristine. Idriz je skoro dve leti strahoval ljudi po Kosovem polju in v Metohiji, njegov ugled med prebivalstvom je zrastlel in kmalu je štela njegova tolpa deset članov. Zločine so izvrševali zdaj tu zdaj tam, da jim ni bilo mogoče priti na sled. Prav slučajno pa se je orožniška patrula srečala z njimi pred dvema dnevnoma ponoči. Pri streljanju je bil ubit Idriz, ostali razbojniki pa so pobegnili.

Svoj dom so si v Daruvarju postavili Čehi in Slovaki. 4. junija bo slovesna blagoslovitev, katero bo izvršil zagrebški nadškof dr. Stepinec. Na ta dan se bo v Daruvarju zbralo veliko število Čehov in Slovkov, ki živijo stalno v naši državi. Obenem praznuje 30. letnico svojega obstoja češka čitalnica v Daruvarju, ki nosi svoje ime po slavem Janu Komenskem. Da bo proslava še bolj veličastna, je pripravljali odbor povabil tudi k sodelovanju hrvaška kmečka društva in organizacije.

Številne poplave so dale prijateljem gozdov spet priliko, da so povzdignile svoj glas proti brezobzirni sečnji gozdov. Zadnje poplave so se dogodile prav v predelih, kjer je bil še do nedavnega poln gozd, ki zadržuje naval vode in s tem preprečuje katastrofe. Koder ljudje izsekavajo gozd, tam odstranijo s tem tudi jezove proti poplavam in velikanski škodi, ki jo voda naredi v njihovih naseljih. Zadnji čas je že, da ljudje uvidijo korist gozda in da se države navodilo oblasti, ki svetujejo bolj pametno sečnjo gozdov.

Včeraj popoldne je skupina prijateljev Ace Stanojevića imela v hotelu »Pariz« konferenco, na kateri je poročal dr. Laza Marković, ki se je te dni vrnil iz Zagreba. Teža seantaka so se udeležili tudi Momčilo Ninčić, Stojan Spadijer, Dušan Bešić, Krsta Miletić, Miloš Bobić in Dušan Bogdanović. Razpravljali so o hrvaškem vprašanju.

Kmetijska zbornica donavske banovine je imela včeraj plenarno sejo, na kateri so razpravljali o letošnji žetvi in o cenah žita. Sklenili so zahtevati, da se za novo pšenico določi odkupna cena 180 dinarjev. Dosedanji predsednik kmetijske zbornice za donavsko banovino Vujčić je podal ostavko. Predsedniško dolžnost bo začasno opravljal dr. Milan Badžak.

Zahtevajte povsod naš list!

Ljubljanska filharmonija in letošnja glasbena sezona

Ljubljana, 26. maja.

Ce se prej vsaj kolikor toliko pazljivo zasledovalci prireditelj v letošnji glasbeni sezoni ni ugotovil zamisliti, se je moral vsaj ob dveh dejstvih: letos, dne 5. maja, bi bil moral v Ljubljani dirigirati koncert angleške filharmonije angleški dirigent g. Cooper z Nottinghama. Poučeni krogi zatrjujejo, da je bilo vse že dogovorjeno in da je bil tudi datum s sporedom že natančno fiksiran. Program naj bi v enem delu obsegal kompozicijo angleških skladateljev, v drugem pa Koporčev »Epilog« ter A. Lavrinova »Overture«. Obe deli sta v Nottinghamu doživeli pod taktirko istega dirigenta velik uspeh. Tik pred koncertom, dne 27. aprila, pa je bil koncert od strani ljubljanske filharmonije odpovedan. Razlogov za to odpoved še ni bilo mogoče izvedeti, zde se pa vsekakor na vso moč »mistične« prirode in »štehtni«, kajti javnosti je treba vedeti, da je g. Cooper sam že oskrbel ves notni material in da je bil pripravljen gostovati brezplačno (po zaslugi g. prof. Lavrina). To slednje dejstvo je z ozirom na finančno stanje naši Filharmonije izredno pomembno. Tu pa nastopi »novost«, ki doslej pri nas še ni bila prakticirana: kljub datumu, ki je bil že dogovorjen in določen, ni izšla v časopisju niti ena notica; v podobnih primerih je pri nas časopisje že zdavnaj preje kar zasuto z obvestili o koncertu. Angleško časopisje pa je že pisalo o tem »bodočem« angleškem koncertu v Ljubljani, o njem pa sta poročala tudi že londonska in nottinghamška radijska postaja. Potem pa nenadna odpoved tik pred koncertom! Kakšno bo neki ozadje te nepričakovane »potege«, se je moral vprašati domači opazovalec, ki je slučajno izvedel o nameravani prireditvi, in sin ponosnega Albiona je moral dobiti lepo mnenje o glasbenih in bontonjskih manirah, ki vladajo pri nas. Prav gotovo je angleško mnenje o nas zelo visoko.

Druga nevednost pa se je zgodila nam in francoskemu dirigentu Renéju Bathonu, ki ga vsi visoko cenimo od njegovega zadnjega gostovanja in ki smo v časopisju že brali nekaj omembe o njegovem bližnjem novem gostovanju v Ljubljani. René Bathon je ponudil ljubljanski Filharmoniji svoje letošnje gostovanje za prav zares izjemno nizko honorar. Bathon je priredil turnejo po Jugoslaviji in je naknadno dirigiral v Zagrebu in v Beogradu. Ljubljanska javnost je bilo o njegovem gostovanju že obveščena; kaj je težalo bolj pri roki kakor z veseljem sprejeti njegovo gostovanje! Toda ne! Njegova ponudba je bila iz bogve kakšnih vzrokov zavrnjena!

To sta dve, res tudi že na vsekakor zelo značilni dejstvi, ki morata imeti svoje globlje ozadje!

Povsem na mestu je vprašanje, kaj nam je prav za prav v letošnji glasbeni sezoni sploh dala ljubljanska Filharmonija, ki je pred vsojoro brez zadostnega opernega orkestra, brez konservatorja,

z amaterji vendar opravila pod vodstvom Vlacava Talicha (takrat je k nam prišel še kot neznan človek!) letno lepe in številne simfonične ter oratorijske koncerte. — Po vojni smo dobili stalen operni kader, imamo tudi konservatorij, ki je vzgojil prav mnogo dobrih reproduktivnih umetnikov — in vendar se nam dogaja, da mine leto, ko prav za prav od zato poklicanih faktorjev ni bil prirejen noben koncert! Ljubljanska Filharmonija je bila kot posebno kulturno društvo ustanovljena ponajveč prav iz razloga, ker so bili člani v »Podsavcu« muzičarji izrabljali svoje glasne pri nas po nekaterih družinah; na ta način so bili zavarovani pred izrabljanjem. Zdi pa se, da je dandanašnji Filharmonija zašla v drugo skrajnost: opazovalec se ne more iznebiti dojma, da poskuša prav zares pretirano izrabiti svoj ugodni, zavarovani položaj. Zgodilo se je, da v letošnji sezoni sama po lastni iniciativi ni priredila nobenega koncerta. Oba letošnja simfonična koncerta v novembru sta bila organizirana po Glasbeni Matici ter po g. Arnič. Koncerta sta oba nad vse pričakovane gromotno dobro uspela. Po teh dveh koncertih bi vsak upravičeno pričakoval, da bo Filharmonija, tako vzpodbujena, vendar že tudi sama priredila simfonični koncert s programom, ki bo pri občinstvu tudi našel odlične sprejem. Prišli pa smo do konca glasbene sezone in doživeli, da nam je Filharmonija kot kulturno društvo v letošnjem letu brez dvoma ostala dolžna marsičesa. Prisiljeni smo tedaj vprašati, ali je ljubljanska Filharmonija še kulturno društvo, ali pa morda po svojih starih prvenstveno zasleduje kakšne druge, ne dobiti opravičljive cilje. Društvo, ki si želi in tudi pričakuje podpore za delo tako od številnega občinstva na koncertu kakor tudi od merodajnih, kulturno delo podpirajočih mest, mora za upravičenost svojega pričakovanja in svoje želje pokazati tudi spričevalo, najzgovornejše in najtehtnejše: njegovo delo mora biti vsaj v zadovoljujoči meri idealno in kulturno!

Smer in način udejstvovanja po družinih brez dvoma začrtava v poglaviti meri vsakokratni ožji odbor; prav gotovo je stvar ista tudi v naši Filharmoniji! Odbor, sedanjí odbor, odgovarja za mrtvilo, ki je prevzelo društvo, nanj pa da težina odgovornosti — zato menimo, da ne bi bilo prav nič škoda, marveč le za društvo, še bolj pa za pozivilno glasbeno reproduktivno tvornost pri nas, zelo koristno, če bi se osebnosti, ki so ovira pravemu delovanju naše Filharmonije, nesebično umaknile požrtvovalnejšim in sposobnim močem, katere bodo Filharmonijo pojmovali kot eminentno kulturno ustanovo. In teh moči je nekaj!

Prepričani smo, da potem, ko se bo to zgodilo, koncerti pod tako ugodnimi pogoji, kakor bi bili letošnji, ne bodo več odpovedovani in da trenja ne bodo za neke ljudi zahtevala šele tako poraznega poudara za izmodritev kakor v nekem, od nas ne preveč oddaljenem glasbenem centru.

pod vodstvom svojega trenerja Vissaulta. Izid obeh današnjih posamičnih iger nam bo že nakazal, kakšen bo tudi končni rezultat.

ZA MEDNARODNO NOGOMETNO TEKMO Z ITALIJANI.

Ki bo dne 4. junija v Beogradu, je na sinočni seji tehnični odbor jugoslovanske nogometne zveze, v katerem so Simonović, dr. Andrejević in Popović, sestavil moštvo, ki bo nastopilo proti Italijanom. Moštvo je ostalo isto, kot je bilo pri tekmi z Angličani. V njem so Lovrić, Požega, Dubac, Mandala, Dragičević, Lehner, Glišović, Vujadinović, Petrović, Matošić II., Perlić.

Zvezni kapitan g. Boško Simonović je zahteval, da nobeden od igralcev, ki bodo nastopili proti Italiji, o Binkoštih ne sme igrati v svojih moštvih. Ta njegova zahteva pa ni bila sprejeta.

Kolesarske dirke hrležem Srbije

Včeraj so imeli dirkači prost dan in so počivali. Skopljanci so dirkače ob prihodu sprejeli z velikanskim navdušenjem. Na cilju ob cesti, kjer so vozili, je bilo 10.000 gledalcev. Skopljanska občina je dirkačem včeraj priredila slavnostni banket, ki so se ga poleg dirkačev udeležili tudi drugi odličniki iz Skoplja. Dirkači so bili včeraj sploh predmet posebne pozornosti skopljanskih meščanov. Davi ob sedmih pa so dirkači startali za četrto etapo, ki vodi iz Skoplja preko Vranja v Niš. Praga je dolga 201 km. Skupni rezultati prvih treh etap so naslednji:

1. Prosenik Avgust (Zagreb) 17:46:42.
2. Konstantin Tudose (Romunija) 18:01.
3. Stjepan Grac (Zagreb) 18:01:13.
4. Karel Lavrih (Belgrad) 18:08:13.
5. Josip Kopeček (Zagreb) 18:12:31.
6. Georgi Kapčuh (Romunija) 18:16:31.
7. Nikolaj Jonkapa (Romunija) 18:16:31.
8. Danilo Erdelji (Borovi) 18:17:41.
9. Jonel Christea (Romunija) 18:16:50.
10. Dimitru Hrečup (Romunija) 18:19:26.

Slinavka in parkljevka v Mostah. V tem tednu je bila v Mostah uradno ugotovljena v dveh dvo-riških slinavka in parkljevka. Da se kuga ne razširi in da se čimprej zatre, odreja mestno poglavarstvo v Ljubljani v smislu Min. uredbe o zatiranju slinavke in parkljevke. 50.500-IV. iz leta 1933 za teritorij bivše občine Moste sledede: 1. Živinorejem v tem področju je prepovedano voditi parkljarje (goveda, ovce, koze in svinje) na živinske sejme. 2. Prepovedana je svobodna trgovina parkljarjev, dovoljena je le prodaja živine za klanje v mestni klavnicni po predhodnem dovoljenju mestnega poglavarstva. 3. Nakup plemenske živine (parkljarjev) na področju mestne občine dovoljuje mestno poglavarstvo izven občine ljubljanske pa kr. banska uprava v Ljubljani. 4. Prepovedana je peš gonja parkljarjev in vožnja z govejo vprego skozi Moste. Mestno poglavarstvo v Ljubljani poziva vse živinorejce, živinske trgovce in mesarje, da se točno ravno po prednjih odredbah, ker bodo za vsak prestop strogo kaznovani po zakonu.

Praktični učiteljski izpiti bodo v šolskem letu 1939-40 od 1. oktobra do 15. maja. Učitelji pripravniki, ki so namenjeni v tej dobi opravljati izpit, naj do 15. junija t. l. po dopisnici javijo izpitnemu odboru naslednje podatke: priimek in ime, službeni kraj in okraj ter mesec, v katerem žele delati izpit, da jih more izpitni odbor razdeliti na skupine. Ko pa izpolnijo pogoje za opravljanje izpita, morajo po službeni poti, tj. preko okrajnega načelnstva in prosvetnega oddelka kr. banske uprave poslati izpitnemu odboru prijavo, ki jo je treba kolkovati s kolkom za 10 in 20 din ter ji priložiti v izvirniku diplomsko izpričevalo in državljansko izkaznico, kratek življenjepis, kolikovan s 4 din ter izvod iz uslužbenškega lista. Predsednik izpitnega odbora: I. Prijatelj.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempe- ratura v °C		Relativna vlaga v %	Oblačnost 0-10	Veter (amer, jakost)	Pada- vine	
		noč- večja	noč- manjša				m/m	vrsta
Ljubljana	762,5	21,0	13,0	67	9	S ₁	—	—
Maribor	760,4	19,9	9,0	80	6	NN ₂	—	—
Zagreb	759,9	21,0	5,0	70	0	SSW ₂	—	—
Belgrad	760,0	16,0	10,0	80	10	W ₁	11,0	dež
Sarajevo	761,8	19,0	7,0	90	7	N ₁	4,0	dež
Vis	761,8	16,0	10,0	50	6	NNW ₂	0,4	dež
Split	761,6	18,0	13,0	60	5	0	—	—
Kumbar	759,3	19,0	15,0	60	7	NW ₂	—	—
Rab	762,2	13,0	11,0	50	10	0	—	—
Dubrovnik	759,6	24,0	14,0	60	7	NE ₂	—	—

Vremenska napoved: Deloma oblačno in spremljeno vreme. Toplota zraka se ne bo mnogo spremenila.

Koledar

Danes, petek, 26. maja: Filip, Neri.
Sobota, 27. maja: Janez I.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62, in mr. Gartus, Moste, Zaloška cesta.

Ogled najnovejših umetnin Franceta Kralja na razstavi v Jakopičevem paviljonu toplo priporočamo. Lepo ilustriran katalog se dobi pri blagajni. Shranite vstopnico.

Uprava električne cestne železnice sporoča, da bodo na progi Ljubljana-St. Vid, dne 28. in 29. t. m. vozili vozovi samo do kavarne Evrope. — Dalje sporoča, da se prične redni promet vsako nedeljo in praznik že ob 4. uri 30 min. jutraj, tako da imajo potniki redno zvezo k vsem jutranjim vlakom od vseh smeri.

Dobitki za obiskovalce Ljubljanskega velesejma iz tuzemstva. Vsakemu obiskovalcu letošnjega Ljubljanskega velesejma od 3. do 12. jun. se ponuja sreča, da mu bo žreb naklonil kak dobiček. Vstopnice so opremljene s kuponom, na katerem bo obiskovalec napisal svoje ime, ga odtrgal in vrgel v zapечатeno žaro ob glavnem vходу, vstopnico pa naj shrani. Od žrebanja so izvele ljubljanske legitimacije, razstavljalke, uslužbenke in inozemske, ki nimajo teh kuponov. Dobitki so: orehova spalnica, motorno kolo Phänonem, živalni stroj Pfaff, kolo Panax, motorno kolo Bismarck, 5-cevni radio-aparat Siera, kuhinjska oprema, klavirska harmonika, pralni stroj Viktoria, zloziljv šotor za 4 osebe, kolo Axo, kolo Diktator, kolo Tribuna, peč Lut, dve preprovi 2 vrtni garnituri, 50 električnih piva Union, 12 buteljki vina Moser, manicura, zaboj Kneippove žitne kave, 2 zabojja Rogoške sline, 1 pletena zibelka, kaseta kozmetičnih predmetov, 20 ročkov po 1 kg maslinovega olja, 2 brezplačni vojniški parnikom I. razreda Susak—Kotor in nazaj, 21-dnevne počitnice v Niški Banji, 21-dnevne počitnice v Brestovski Banji, 10-dnevne počitnice v Slatini Račenihi, 10-dnevne počitnice v Dobrni, 10-dnevne počitnice v Čateških Toplicah, osem-dnevne počitnice na Omišlju (Hotel Učka), sedem-dnevne počitnice v Novem Vinodolu (Palace Hotel), sedem-dnevne počitnice v Krapiških Toplicah, sedem-dnevne počitnice v Mediji-Izlakeh, 5-dnevne počitnice v Rogški Slatini, 5-dnevne počitnice v kopalnici Palič, 2-dnevne počitnice na Bledu (Hotel Union). Dan obiska je poljuben od 3.—12. junija. Komisionalno žrebanje bo 12. jun.

Ureditelj ljubljanskih cest in ulic. Že pred tedni je mestni tehnični oddelek pričel urejati tlak Vilharjeve ceste, da bo pri trajno lepem vremenu cesta popolnoma urejena in spet odprta vsaj do sv. Rešnjega Telesa. Marsikje je bilo treba tlak popraviti, sedaj pa brizgajo tlak z ostrim curkom vode, da izmed kock izperu ves prah in pesek. Spranje med kockami zalivajo z bitumenom, ki mu je primešane malo pramenske in polovico apnene moke. Za to delo je potrebno popolnoma suho in toplo vreme, kakršno bomo potrebovali tudi pri katraniziranju cest in ulic. Zalivanje samo te ceste bo veljalo do 230.000 din. Tako bodo zalili tudi granitni tlak pri skladiščih carinarice ter na Šmartinski, Masarykovi, Resljevi, Gosposvetski, Bleiweisovi in Celovski cesti do nekdanje gostilne pri Kmetu. Enako bodo zalili tudi drobne kocke v Stritarjevi, Komenskega ulici, na Vidovdanski cesti in na Taboru ter na Mestnem in Starem trgu ter na Karlovskem mostu. Ko bodo dela na Karlovskem mostu in Mestnem ter Starem trgu končana, pride na vrsto tlakovanje Wolfove ulice. Upajmo, da bo pri lepem vremenu mogoče pričeti z urejanjem Wolfove ulice že čez mesec dni.

Trgovci, ki gre s tokom časa, gleda, da se vedno bolj izpopolnjuje, da zamaža vse, kar pri- naša čas s seboj. Za to mu nudi lepo priliko Ljubljanski velesejem, ki bo letos od 3. do 12. junija. Tu bo vse na pravem mestu in tako urejeno, da so posamezni razstavljeni predmeti kot členi v veliki verigi proizvodov. Že v tem se more veliko naučiti, poleg tega pa vidi na velesejmu mnogo izumov in novosti, ki bi mu sicer ušle, ki pa jih bo sedaj s pridom uveljavil v svoj trgovini in seznanil z njimi konzumenta. Poleg tega pa je velesejem tudi konkurenčni trg. Tu ima vsak dovolj prilike, da primerja blago s blagom, da podrobneje preizkuša njegovo kakovost in razmislija o cenah in modalitetah dobave. Vsak trgovec bo na velesejmu dobil jasnejši pregled in bo tudi v svoji trgovini napravil bolj razpored. Zaradi tega mora napredni trgovec po svetitvi velesejmom največjo pozornost, ker je to najvažnejša ustanova za izmenjavo dobrin.

Ljubljansko gledališče

Drama: Začetek ob 20.

26. petek: Zaprio.

27. sobota, »Žene na Niskavuorij«. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol.

28. nedelja: »Velika skušnjava«. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera: Začetek ob 20.

26. petek: Zaprio.

27. sobota: »Štirje grobniki«, era 1.

28. nedelja, ob 15: »Pod to goro zeleno«. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol. — Ob 20: »Evgenij Onjegin«. Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.

Mariborsko gledališče

Petek, 26. maja: Zaprio.
Sobota, 27. maja ob 20: »Utopljenec«, Red B.

Slovenci v novi domovini - Ameriki

Njih vera, pridnost in podjetnost govori, da jim po žila pólje res slovenska kri

Vprašanje državljanstva naših izseljencev v Ameriki. Hude gospodarske in socialne stiske so tudi združene ameriške države pripravile do tega, da so potegnile ostro mejo med državljani in nedržavljanji. Ta ločitev ima za nedržavljanje zelo težke gospodarske in eksistenčne posledice. Samo naših ljudi — nedržavljanov je preko 100.000. Izguba, ki so jo ti naši ljudje že dosedaj zaradi tega utrpeli na zaslužku, znaša vsak mesec po podatkih slovenskega ameriškega časopisa do 6 milijonov dolarjev. Sedaj pa jim zaradi strogih postav proti nedržavljanom in vedno večših redukcij grozi prava beda. Zgovorno nam to popisuje neki 65 letni starček, ki živi že nad 10 let v Ameriki. Ker pa ni ameriški državljan, je na stara leta naenkrat brez vseh sredstev, kajti podpora mu je bila zaradi tega, ker ni ameriški državljan, ustavljena. Piše pa, da ni samo on deležen te žalostne usode, temveč je zadel le preveč mlajših naših rojakov, ki so ali izgubili delo ali pa so jim ustavljene podpore. Da odpomore tej stiski in pomaga rojakom da pridobijo državljanstvo USA, se je pri slovenske mdemokratskem klubu v Euclid-u osnoval državljanski odbor.

Praznik slovenske pesmi v Ameriki. Slovenska pesem je vsekakor najmočnejša sila, ki ohranja v srcih naših ljudi v tujini zavest, da so slovenskega pokoljenja in jih združuje v slovensko narodno občestvo. Zato tudi pomenja vsak koncert slovenske pesmi v tujini našim ljudem slavnosten dogodek. 16. aprila je slovensko cerkveno pevsko društvo »Zarja« v So. Chicago, 111., priredilo velik vokalni koncert, kakršnega v tem kraju še ni bilo. Sodelovala so tudi druga društva: cerkveni pevski zbor »Adrija«, društvo »Slovan« iz Chicago. Iz Jollieta pa je prišlo 50 pevcev, tako da je imel koncert velik obseg tudi po številu sodelujočih. Letega dne na je bil v New Yorku drug pomemben koncert. Priredila sta ga oba pevška zbora slovenske fare Sv. Cirila v New Yorku in sicer v cerkveni dvorani. Kot solista sta nastopila poleg drugih tenorist Charles Guardia, pri klavirju pa gđ. Majcen, ki je že ponovno nastopila v radiu. Lepo sta zapeli slovenske narodne pesmi gđ. Arčul in Šubelj. — V Jollietu pa je bil v nedeljo 7. maja velik pevski festival. Poleg štirih domačih pevskih zborov so na tem festivalu slovenske pesmi gostovali še trije slovenski pevski zbori. Iz Chicago »Adrija«, iz Waukegana »Lira« in So. Chicago pa je prišel zbor »Zarja«. To je bil veličasten koncert. Mnogo let je preteklo od zadnjega koncerta v Jollietu in zato je hrepeneje po slovenski pesmi privabilo izredno število poslušalcev. Poleg Slovencev pa je bilo v dvorani lepo število tujerodnega občinstva. Saj je visoka pevška kultura slovenskih pevskih zborov naša pesmi pridobila mnogo iskrenega spoštovanja tujih narodov in priborila slovenskem imenu zelo lep ugled.

Pozorno zasledovanje notranje ureditve Jugoslavije med našimi v Ameriki. Notranja ureditev in konsolidacija naše države ne zanima samo nas tu doma. Slovensko izseljensko časopisje je pre-

polno najrazličnejšega pisanja, iz katerega je razvidno, kako se ves ta čas, odkar se je pričelo resno delo za rešitev vseh naših notranjih političnih problemov, naši izseljenci vedno silneje oklepajo upanja, da bo njihova domovinska država končno vendarle pravilno urejena. Ta njihovo naraščajoče zanimanje in razmišljanje pa dokazuje, kako so tudi oni trdno prepričani o nujnosti tega dela.

Velik premočnik v Nokomis Ill. je ustavil obrat, pri čemer je izgubilo delo 400 rudarjev. Prizadeti so predvsem mnogi Slovenci.

Družba sv. Družine slavi letos 25 letnico svojega obstoja. V njeno okrilje spada 18 društev, ki štejejo skupno preko 1000 članov. Uradno glasilo Družbe je »Amerikanski Slovenec«.

Nov slovenski Narodni dom v Clevelandu. Klub slovenskih društev v zahodnem delu Clevelanda je kupil zemljišče z velikim vrtom in dvema lepima poslopjema. Vse te zgradbe bodo adaptirali in preuredili tako, da se bo v njih razvijalo plodno in živahno društveno življenje clevelandskih Slovencev. Te novice moramo vsekakor biti zelo veseli, saj so slovenski narodni domovi širom Amerike žarišča, iz katerih črpajo naši ljudje v tujini vedno novih pobud, da uredi ogromnih tujih morij ostajajo v zvestobi, zavesti in ljubezni do matere-domovine in do izročil svojih prednikov. Novi domovi pa nam izpričujejo krepko in življenjsko silo ameriške Slovenije do samobitnega narodnega življenja. Na take žrtve in tako voljo da samohranitve moramo biti tu v starem kraju ponosni!

Pri zadnjih občinskih volitvah na Willardu, v državi Wisconsin, USA, je bil za župana ponovno izvoljen Slovenec g. Artur Klarič. Prav tako je sedem drugih Slovencev zavzelo važna mesta v raznih občinskih odborih.

Otroška zbirka za dograditev slovenske cerkve v Newburghu. V Newburghu so se ameriški Slovenci odločili, da dograde svojo slovensko cerkev. Čeprav žive v Ameriki, jim finančna stran uresničitve te prelepe zamisli povzroča zelo hude težave. Da pa v naših najmlajših še ni ugasnila zvestoba do naroda in vere očetov, nam je najlepši dokaz njihova plemenito dejanja. Sami od sebe so se odločili in tudi zbrali lepo vsoto 472 dolarjev za zgraditev te cerkve. Cerkev je delno že dograjena, kjer se že več let vrši služba božja.

Desetletnica pevškega zbora »Prešeren«. 23. aprila je moški pevski zbor »Prešeren« v Chicagu proslavil deseto obletnico svojega obstoja s slavnostnim koncertom v dvorani Slovenske narodne podporne jednote (SNPJ). Na koncertu sta nastopila tudi zbora »Slovan« in »Česka lira«.

Izrazi priznanja pevcem na radiu. V millwauški radio-oddaji postaji so redno na sporedu slo-

Na svojem zadnjem nadzorstvenem potovanju po Gorenji Italiji je predsednik italijanske vlade Mussolini obiskal tudi najmlajše v mestu Pinerolo. Drugi voziček od leve je okrašen celo s kljukastim križem

venski radio programi. Pretekli mesec sta pri takem programu sodelovala slovenski cerkveni zbor župnije sv. Janeza Evangelista in erbska pevsko društvo »Stevan Šijački«. Poslušalci so bili izvanj izredno zadovoljni in so v mnogih pismih in dopisih izrazili svoje priznanje in zahvalo. Zlasti je ugajala slovenska narodna pesem. Za materinski dan, 14. maja, pa je bil slovenski radio-program posvečen slovenskim materam. Tudi tokrat je sodeloval pevski zbor župnije sv. Janeza in spored je bil sprejet z globokim zadovoljstvom in velikim priznanjem.

Nova jugoslovanska revija v Ameriki. Izšla je druga številka mesečnika »American-Jugoslav Reflector«. Revija izhaja v Gary, Ind. Njen namen je, da v jugoslovanski ameriški mladini budi narodno zavest. Zato jo seznanja z našo zgodovino, z našimi kraji in običaji. Obenem pa hoče tudi seznanjati angleško-ameriško javnost z lepoto in znamenitostmi Jugoslavije. Revija je lepo ilustrirana. Urejuje jo Luka Kristoforovič (Christopher, 810 Washington St. Gary, Indiana).

Slovenec zmagal pri volitvah v West Allis. Pri zadnjih volitvah, ki so se vršile pretekli mesec, so Slovenci in ostali Jugoslovani izvojevali v West Allisu krasno zmago. Z 2183 glasov večine je bil izvoljen za policijskega sodnika g. Nich Lukas, v Ameriki rojeni sin belokranjskih staršev. Zmaga je tem pomembnejša, ker je nasprotnik zavzemal to mesto že 17 let.

Koncert združenih mladinskih zborov. Razveseljiv pojav je, da raste med slovensko ameriško mladino zanimanje za slovensko pesem. Temu se imamo zahvaliti številnim mladinskim pevskim zborom. Tako imajo tudi v ameriški Sloveniji svoje »Slavčke« in to so združeni mladinski pevski zbori iz Clevelanda, ki bodo 28. maja nastopili na evotem koncertu v Pittsburghu. Kako pa je mladinsko pevsko življenje živahno, dokazujejo številni koncerti slovenskih mladinskih pevskih zborov. Tako je v Jugoslovanskem Delavskem domu v West-parku v Clevelandu pretekli mesec nastopil na samostojnem koncertu mladinski pevski zbor »Zvončki«. 14. maja pa je bil koncert mladinskega pevškega zbora »Cricki« v Slovenskem narodnem domu na 80. cesti.

Slovenski zobni zdravnik dr. Frank Paulič je bil pretekli mesec imenovan za člana štaba raziskovalne ustanove katoliške univerze v Chicagu. Vsekakor častno priznanje za slovenskega znanstvenika v Ameriki.

Slovenski večer Kolumbovih viteзов v Clevelandu. 13. aprila so v Clevelandu Kolumbovi vitezi priredili slovenski večer. Prireditelj je imela predvsem družabni značaj. Sodeloval je eden najznamenitejših zborov v organizaciji Kolumbovih viteзов »Nord East Council«. Razpeloženje je dvigala slovenska godba, gostom, katerih je bilo preko 200, pa so stregla slovenska dekleta v slovenskih narodnih nošah.

Velika slovenska slavnost v Barbetonu. Letos praznujejo Zedinjene severno-ameriške države 150. obletnico ameriške ustave, ki je bila 17. septembra 1787 sprejeta v Filadelfiji in ki je 4. marca 1789 stopila v veljavo. Slovesnega praznovanja spomina tega znamenitega dogodka se spontano udeležujejo tudi ameriški Slovenci. Tako je med drugim tudi podružnica Slovenske ženske zveze (SZZ) v Barbetonu in z njo vsi tamošnji Slovenci pretekli mesec priredila veliko svečanost, s katero so pokazali svojo lojalnost do krusne domovine. Na sporedu je bila krasna igra iz življenja prvega predsednika USA Georgea Washingtona.

Novo slovensko godbeno društvo v Clevelandu. Na pobudo župnika fare Sv. Vida, msgr. B. J. Ponikvarja se je organizirala v okrilju te župnije samostojna godba. Za 30. april je že pripravila samostojen koncert, pri katerem je sodelovala tudi godba župnije sv. Lovrenca. Pokroviteljstvo nad tem koncertom je prevzel kanonik Rev. J. Oman.

Slovenec z Metropolitano oporo potuje po USA. Metropolitani opera s svojim osebjem in najboljšimi pevci se že delj časa mudi na turneji po Zedinjenih državah. Med njenimi solisti se nahaja tudi naš poznani baritonist g. Tone Šubelj.

(TORD.)

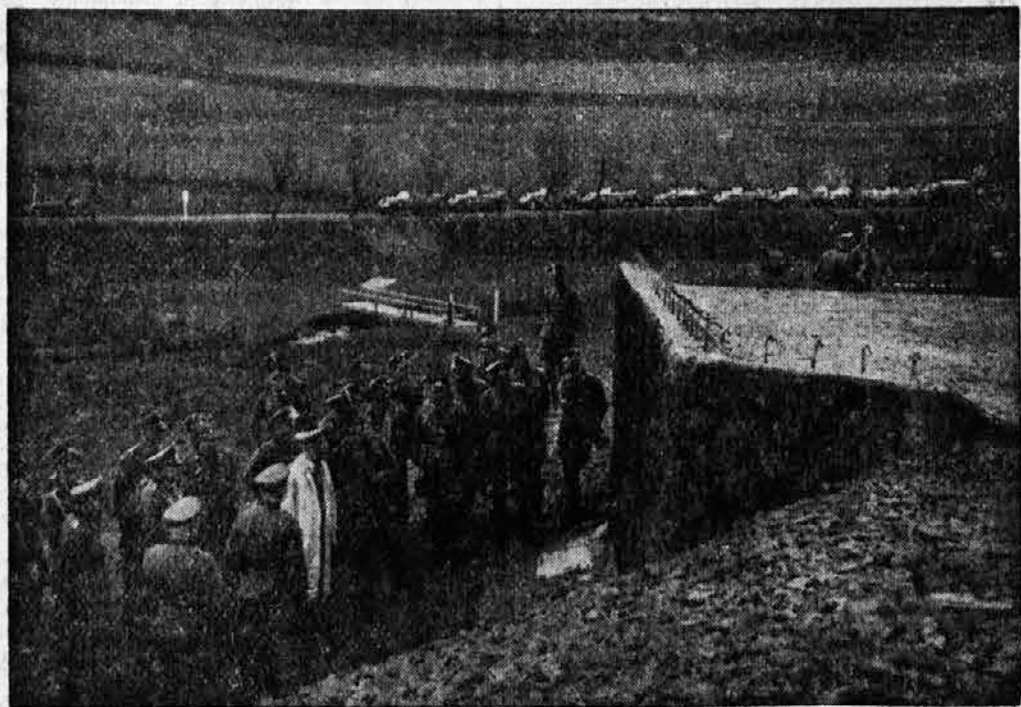
Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 26. maja: 11 Soliska ura: Pokrajinska oddaja iz Trbiča. Izvajajo učenci osnovne šole, vodi g. Ivan Stopar — 12 Iz naših logov in gajev (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.30 Slovenski spored Radijskega orkestra — 14 Napovedi — 18 Zenska ura: Vrtinarstvo (gđ. Lozka Blatnik) — 18.30 Poljske narodne (plošče) — 18.40 Francosčina (g. dr. St. Lebel) — 19 Napovedi, poročila — 19.30 Nac. ura: Medsebojni vpliv ljudske in cerkvene glasbe pri pravoslav. Srbih (Petar Konjović, Bgd) — 19.15 O tehničnem nastopu gasilcev na Stadionu (g. Rupnik Jože) — 20 Plošče — 20.15 Prenos iz Londona: Beethoven: Masa v D-duru. Solista: Zinka Milanov-Kunčeva; zbor Britanske rad. družbe; dirigent: Artur Toscanini — 20 Napovedi, poročila — 22.30 Angleške plošče — 23.30 Esperantsko predavanje o kongresu Kristusa Kralja.

Drugi programi

Petek, 26. maja: Belgrad: 20 Narodne pesmi — Zagreb: 22.30 Komorni koncert — Bratislava: 21 Opera na glasba RO — Praga: 21.30 Koncert zbora, orkestra in solistov — Sofija: 19.45 Berlioz: »Fantova pogubljena« — Varšava: 21 Haydn: »Poletje« — iz oratorija »Stirja letni čas« — Berlin: 20.15 Zabavni koncert RO — Budimpešta: 22 Ciganski orkester — Bukarešta: 19.35 Prenos iz opere — Dunaj: 20.15 Operni prenos. Sobota, 27. maja: Belgrad: 21 Koncert — Zagreb: 20 Prenos opere iz Narodna gledališča — Praga: 20 Koncert zabavne glasbe — Sofija: 19.30 Pevski koncert — Varšava: 21 Prenos z nogometne tekme med Belgijo in Poljsko — Berlin: 20.15 Pisan koncert RO in solistov — Budimpešta: 22 Plesna glasba — Dunaj: 22.30 Zabavni koncert — Pariz: 20.30 Koncert godalnega kvinteta godbe Republiške garde.

Hitler si ogleduje utrdbе na nemško-francoski meji

Poslednja zapoved

»Kaj Hollisterja tudi?«
Hollisterjevo ime je zletelo od ust do ust. Piloti so sklonili glave, kakor da jih je udaril mrtvaški veter. Brand se je vgriznil v ustnice in spraševal dalje:
»Hollister... Kako je umrl?«
Ranjeneec je malo premišljal, kakor da vse po spominu, potem pa je nadaljeval: »Škudler je pomagati Thornellu. Toda von Richter je ga ujel. Vsega je prečesetal s strojnico. Letalo, se je Hollisterju vnelo...«
Vsi so molčali, dokler ni zavzdihnil Phipps:
»Ubožec Hollister...«
Ko so si tako prizadevali okoli ranjenca, ki je spet padel v nezavest, se je nenadno spet zaslišalo ropotanje motorja nad glavami. Vsi so se ozrli. Brandu se je razsvetlil obraz. Sreča ga torej ni čisto zapustila. Se eno letalo se je vračalo. Glej ga, je že tu...
Letalo se je z velike višine začelo v naglih zavojih spuščati na letališče. Ko je bilo za polovico nižje, so straže zapazile, da je to nemško letalo, ne pa kakor od njihovih, ki so bila davi poletela na fronto.
Tisti trenutek so se že oglasile krog in krog letališča strojnice ter začele sipati jekleni dež na tuje letalo. Vsi letal-

ci in vojaki so kakor na povelje polegli — gib, ki jih ga je neprestana nevarnost tako naučila, da so ga delali brez misli ob najmanjšem alarmu. Stenili so se čisto k tlom in čakali, kdaj bo od tam gori začelo treskati...
Nemec je s silno naglico letel vse nižje. Ko je bil pa že čisto pri tleh, se je spet zbral in planil navzgor, ne da bi bil enkrat samkrat ustrelil.
Nekaj je bilo padlo iz letala.
Bombal je prešinilo misli vsem, ki so videli. Trepetaje so čakali strahotne eksplozije...
Toda eksplozije ni bilo. Letalo je brnelo zdaj že visoko nad njimi, strojnice so regljale za njim, toda umikal se jim je vse dalje in dalje ter nazadnje izginil proti fronti...
Ko ga ni bilo več elišati, je nekaj vajakov planilo in steklo proti kraju, kamor je bila padla reč iz letala. Za njimi so začeli teči kmalu še vsi drugi.
Ko so prišli do kraja, je nekdo od vajakov izročil majorju Brandu par vojaških čevljev za pešce. Na čevljih je bil pripet listek z besedami:
»Angleški pilotje! Bolj varno bo za vas, če boste v prihodnje rajši ostali na tleh. Najpotrebnejšemu med vami pošiljam te

17 čevlje, da si še na tleh ne bo zvil nog. Von Richter.«

Vsa ta reč je bila strašna žalitev za angleške letalce. Ko blisk je to sporočilo letelo od ust do ust. Pilotje so stiskali pesti in mrmraje kleli. Najrajši bi bili vsi zdrveli k letalom ter se pognali za drznim Nemcem, da mu pokažejo, kako in kaj je z angleškimi letalci. Prisegli so mu maščevanje in začeli kovati načrte zanj.

Prav ta trenutek pa sta pribežala na svojem motorju Courtney in Scott. Eden in drugi je držal v roki ogromen šop cvetja, kakor da prihajata s svatbe. Kdove kje sta ga bila pobrala!

Ko sta videla, da je vsa družina zbrana na letališču, sta jo udarila s svojim ropotajočim vozilom kar k skupini pilotov, ki je stala sredi travnika in se ogorčena pogovarjala o žalitvi, katero si je bil dovolil Nemec. Videla sta, da mora biti nekaj posebnega, saj ju ni nihče sprejel s trščem, kakor sta pričakovala, zakaj v mestu so jima bili povedali, da so že obvestili letališča o njunem junačenju in o tem, kje sta prebila noč.

Ko so jima piloti povedali, kaj se jim je primerilo, sta se Scott in Courtney samo spogledala, potem pa stekla proti hangerju. Vsi so vedeli, kaj nameravata.

Toda major Brand jima je odločno zastavil pot:

»Gospodje! Nihče se ne sme vzdigati brez mojega dovoljenja. Ta Richterjeva neslanost je izzivanje, na katero mi ne bomo odgovarjali. Ne smemo. Lahko je vse skupaj tudi past. Radi bi nas z žalitvijo zvalili, da bi se dvignili ter jim prišli v klesče.«

Courtney je majorja srdito pogledal ter toliko, da ni bleknil:

»Starec!«

Zakaj jim brani, da bi se maščevali tako, kakor taka žalitev zasluži? Saj ni šlo tu za kakega posameznika, šlo je vendar za vse angleško letalstvo, ki si ga drzne takle nemški sestradanec dovoliti.

Toda major je bil major, treba ga je bilo poslušati, če že ne zaradi drugega zato, ker sta s tem dajala vzgled novincem, ki so bili že tako in tako predrzni čez mero.

Ko so se letalci počasi razgubili po svojih luknjah in v točilnico, sta ostala na letališču samo Courtney in Scott. Courtney je pomežiknil tovarišu ter ga vprašal:

»Kaj pa tisti škarpi? Kaj ti misliš o tem?«

»He, he, zdi se mi, da se tebi zdi, da mislim tako, kakor misliš ti.«

Courtney ga je mahnil po rami:

»All right! Bova že videla, kako bo...«

Mahnila sta jo tudi onadva v točilnico, kjer ju je družba sprejela z veseljem vpitjem. Ta dan sta bila ona »junaka dneva«. Morala sta na dolgo in široko praviti, kje in kako sta krokala, kaj sta doživela in kaj napela.

Proti poldnevju ju je major Brand poklical na raport, seveda samo zaradi lepšega. Sam jima ni nič zameril, če sta kolovala in streljala neumnosti. Privoščil jima je, saj sta drugače bila najzanesljivejša in najbolj uporabna fanta na letališču. Ko jima je govoril uradno pridigo, so mu brke migljale, da je bilo videti, da ne misli nič resno. Ko je končal uradni del raporta, sta morala pa še njemu po-

vedati, kakor sta ga poganjala. Tako je pač bilo letalsko tovarištvo...

V.

Drugo jutro, ko je bila še trda noč, sta se dve senci oprezno plazili po škripajočih grajskih stopnicah od sob, kjer so spali letalci. Previdno sta lezli v p...

Potem je bilo nekaj časa vse tiho. Če bi bil kdo gledal, bi bil videl, kako se je pri ključki sobe, kjer je spal in uradoval major Brand, nenadno prikazala bela roka, nekaj časa tipala in božala ključko, kakor da jo hoče pridobiti, da bi ne cvilila, potem pa so se tiho odprla vrata v Brandovo sobo. Čudna postava se je po vseh štirih sp plazila v sobo in drsala proti majorjevi postelji.

Tam pri zglavju Brandove postelje so na tleh stali čevlji, ki jih je bil včeraj vrgel Angležem von Richter s sramotilnim sporocilom.

Neznana roka se je previdno stegnila proti čevljem ter jih vzela, potem se je pa spet začelo drsanje proti vratom.

Major Brand je mirno spal. »Vlomilec je svoj posel končal zelo dobro, kakor da se nanj razume. Spet je tiho odprla vrata, toda preden je izginil iz sobe, je z roko zamahnil majorju Brandu v pozdrav, kakor da se hoče opravičiti zaradi nedostojnega dejanja...«

Čez nekaj trenutkov sta dve temni senci stekli proti hangerjem. Vojak na straži ju je najprej ustavil, pa ju takoj spet spustil naprej, ko jima je posvetil v obraz in videl, kdo sta.

Vrata pri hangerju so bila odprta. Letala so morala biti vedno pripravljena, zato vrat niso zapirali, razen kadar je deževalo po vetru.